

individens räkning; hvarje lurk kan säga: det är för mitt enskilda behof meskligheten bråkat med världshistorien. Teorin är allmän. Men staten kan icke hindra, att en del människor slås ihjäl och att en del få lefva såsom vräklingar. Det är allmänt, att de senare lägga sina synder på statens axlar och *söka* sin förbättring i samhällsordningens upplösning.

Onödigt synes det dock att hos vårt folk inplanta dessa läror. Det vore bättre att säga detsamma: ert eget sedliga lefverne är staten. Den har ingen annan tillvaro. Den är alls ingen »anstalt» eller inrättning. Den är endast och allenast handling, ert eget görande och låtande. Lef ett sedligt, kärleksfullt familjelif. Arbeta och gör hvar man rätt och så många som möjligt godt. Sörj för er kommuns bästa. Vårda om era kyrkor och skolor. Älska friheten och sök att upprätthålla den; bevisa patriotisk uppoffring för vårt folks sjelfbestånd. Staten är allsintet annat än detta ett folks handlingssätt, den har ingen annan grund, än sjelfva denna sin tillvaro; icke heller något annat ändamål än det, att sålunda vara till. Man kallar detta det Rätta på jorden. den skrifna lagen är ett uttalande af, hvad ett folk icke blott inser för rätt, utan gör och låter såsom rätt. Att alla (det stora flertalet) göra hvad lagen bjuder, att detta är folkets sed, det utgör lagens makt, samhällsmakten, statsmakten. Den är en verklig makt i verlden, som måste hafva sina representanter, utåt i förhållande till andra folk, inåt för sjelfva lagstiftningen, för förvaltningen af folkets gemensama angelägenheter m. m. Denna representation – den är en »anstalt», en stor mängd af institutioner; men den är icke staten.

Jag ber om förlåtelse för denna föreläsning, som endast afsett en antydning hvarföre ifrågavarande inledning i min tanke är förderfvande och förkastlig. Det skulle väl gå an att skrifva en bättre, börjande med: »Ske din vilja såsom i himmelen, så ock på jorden» – och slutande med: »All öfverhet är af Gud». Men detta teoretiserande är i denna skrift icke nödigt. *Inledningen kan bäst bortlemnas.*

»Slutorden» äro sanna och vackra. Men de äro opåkallade. De äro en utkastad handske. Mot dem kan och skall sägas: Det är en beklagensvärd olycka, när hos ett folk den bildade klassens talar ett för massan af folket fremmande språk, när den icke förstår folket, icke känner, hvad detta känner, tänker, önskar och vill, i följd häraf icke heller kan älska och akta detsamma; när vidare bildningen i landet icke stödes af folkets kärlek, utan hvilken dag som helst kan bortsoapas, utan att folket vet sig derpå något förlora. Sådane slutord vore visserligen gagneligare – men i afhandlingen lika opåkallade. *Äfven slutorden kunna derföre bäst utlemnas.*

Skulle derföre Herrarne godkänna afhandlingen, får jag ödmjukast hemställa, att dessa uteslutningar göras till vilkor, och vilkoret skriftligen meddelas Författaren under adress »Sub lege libertas» p(«)r t. ex. ett tidningskontor.

J. V. S:n

329 UTLÅTANDE OM K. F. IGNATIUS PLAN FÖR FINLANDS GEOGRAFI FLS, kart. 70

Det är med mycken ledsnad, jag finner mig vara af annan mening, än D:r Ignatius, med afseende på planen för den geografi, Litteratursäll-

Som den franska upplagan titel - Mr
 blad omnämner "Frälskett af Slæne-
 berg och Rosenlund i Köpenhamn",
 såde af den Gleerup bör tillhöra.

Helsingfors den 10 April 1873.

C. W. K. Gleerup
 Lund.

Med anledning af i Fin-
 ska Litteratursällskapet härstades
 värdt förslag om en bearbetning
 af finska språket af den på Helsingfors
 förlag utkomna franska öfers.
 fästningen af ~~den franska öfers~~
 har undertecknad, ~~af den franska~~
 om och till hvilket pris det vore
 begärd att till Litteratursäll-
 skapets förfälja de för nämnda
 arbete använda källorna, hvil-
 ka Litteratursällskapet, ifall
 projektet konvenerar, har för af-
 sigt ad tillhandla sig. Mot-
 stende till benägna svar
 tecknar

Rågskinningshuset
 S. W. Rothén,
 Finska Litteratursällskapet.

f.

J. V. Snellman har i marginalen kommenterat ett koncept till brev från Finska Litteratursällskapet till förläggaren C. W. K. Gleerup i Lund 10.IV 1873. Gleerup var förläggare för läroböcker och för många författare och forskare knutna till Lunds universitet. Originalen bevaras i sällskapets arkiv.

skapet velat utgifva.

Villigt underordnar jag mig i hans större insigt i, hvad af en vetenskaplig geografi kräves. Men min tanke är, att den afsedda geografin *icke skall vara strängt vetenskaplig*.

Mina skäl äro, för att vara korrt, följande tvenne:

1:o En geografi enkligt planen kan icke på många årtal blifva färdig;

2:o Den kommer icke att läsas: nemlige'n icke lära hvarje man och qvinna, att känna eget land.

I förra hänseendet åberopar jag främst sockenbeskrifningen (2:en Osasto 3***). För att samla alla de notiser till sockenbeskrifningar, planen afser, borde väl ett dussin arbetare sättas i rörelse, om man vill se arbetet utkomma inom några år,

Mindre hinder lägger planen till 1:en Osasto i vägen, ehuru äfven här åtskilliga momenter synas vara alltför detaljeradt anlagda, t. ex. 2:en, 7:äs 11:*es* 12:*es* Luku. Men vid dessa har man en dubbel utväg att minska vidlyftigheten i texten, och främja läsbarheten, nemligen:

– att förvisa detaljuppgifter till tabeller i slutet af boken;

– att bilägga fysikaliska kartor t. ex. äfven Isothermer, *Isochimerer*, Isotherer, samt naturalhistoriska öfver vext och djurregioner.

På dessa båda förfaranden anhåller jag att få synnerligen fästa uppmärksamhet. Om bokens format blefve något stor 8:o, kunde sådane kartor i sten- och ton-tryck göras i samma format.

Jag tillägger: ett sådant kartstudium är lika intressant som högst lärorikt.

N. B. Men jag bör härvid göra den allmänna anmärkning, att Lappmarken är ett påhäng, som måste frånskiljas kartorna och äfven i min tanke, borde uteslutas vid all allmän landsbeskrifning. Ingenting är t. ex. löjligare, än att beräkna landets folkmängd per kvadratmil med inneslutande af Lappmarken.

Fremmande för ämnet måste jag anse en detaljerad Östersjöbeskrifning 2:en Luku. Luku 17 synes mig uppenbart vara Luku 19.

Hvad vidare angår läsbarheten kan den afsedda sockenbeskrifningen äfven i detta hänseende främst åberopas såsom läslusten dödande – till en del äfven stadsbeskrifningen ||Särskildt uppräknande af små sjöar och träsk gagnlost och dödande.|| om den konsekvent genomföres t. ex. för Kajana, Nådendal m. fl.

Jag föreställer mig, att land- folk- och kulturbeskrifning (1:en Osasto) lämpligast ordnas efter landskaperna. I länebeskrifningen kan detta åberopas t. ex. för Åbo län Satakunta och Tavastländska andelen, Wasa län: andelen öster om Maanselkä, Kuopio län: Karelska andelen. Landsformation, vattendrag, jordkultur (tvåskifte, treskifte), boskapsskötsel, fabriksväsende, handslöjd m. .m., följa landskapet åt.

All detaljerad statistik synes deremot hafva sin pats vid länsbeskrifningen. Om socknar, deras areal, folkmängd föras i tabeller, kunna dock särskilda församlingar, utmärkta för rik eller fattig jordmon, folkmängd större hyfsning, bättre jordbruk, *sås<om>* första kulturplatser, historisk märkvärdighet m. m. ingå i textbeskrifningen, ungefär sås<om> hos Tuneld. Hit synes också höra beskrifning på grufvor, bruk, fabriker, icke till 1:en Osasto 14 Luku.

Man kan invända, att jag förblandar vetenskaplig geografi med geografisk läsebok. Men det är icke så. Jag anser Litteratursällskapets geografi böra blifva: icke en bok för vetenskapsforskaren, utan ett stycke litteratur, att läsas af hvar man, må vara också blott till så stor

del som hans bildning och håg att veta kan medge. Blir densamma ett lexikon, att vid behof anlitas af vetenskapsmannen, anser jag den förfelad.

Skulle Utskottet i någon mon godkänna min åsigt, eller eljest hafva att anmärka mot D:r Ignatii plan, vågar jag ödmjukast föreslå, att D:r Ignatius tillkallas, för att med Utskottet öfverlägga.

J. V. S:n

Tillägg: ang⟨ående⟩ 6 Luku »geologillinen luonto».

10 Engelhardts bekanta beskrifning fördömes af våra bergsmän. Mig veterligen har dock ingen satt något i stället. Någon specialist borde få i uppdrag att yttra sig ang⟨ående⟩ Engelhardts lära om våra bergs stupning och sjöarnas deraf beroende formation och aflopp såsom det viktigaste momentet för hela denna del af jordbeskrifningen.

330 SPRÅKSTRIDEN. (1873), FRAGMENT

HUB, JVS handskriftssamling

20

Onödigt upprepa, att jag motvilligt i tryck något offentliggör, i synnerhet då detta likväl sker. Erinran härom må derföre anses endast antyda, att den fråga denna uppsats afhandlar och min tidigare ställning till densamma göra tystnad svår, om icke otillbörlig att bibehålla.

Frågan om undervisningsspråket är i första rummet en helt och hållet praktisk fråga.

30 Ty på frågan: hvilket språk skall vara ett folks undervisningsspråk? kan intet annat svar gifvas än: folkets eget språk! Finnes det någon möjlighet att föra ett folk till bildning genom ett främmande språk såsom undervisningsspråk, så kan svarets riktighet sättas i fråga. Om icke, icke.

Skulle det sägas, att Finskan är Finska folkets språk, skall man från ett håll förneka det, så absurd än en sådan förnekelse låter och i sjelfva verket är. Men Finskan är dock öfver en och en half miljon invånare i Finland språk. Det är alltså om denna halfannan miljon, det gäller, att den kan hafva endast Finskan till undervisningsspråk.

Men hvad har väl hindrat uppfyllandet af en så billig fordran? Hindret ligger för öppen dag. Bildningen i landet talar ett främmande språk, ett språk, som icke är Finska folkets.

40 Detta är en olycka, det kan icke bestridas. Det är den drygaste delen af det pris, för hvilket Finland köpt sin närvarande civilisation, samhällsordning och politiska ställning.

Allt detta utgör visst icke något undantag i historien. Tvärtom. Det är historiens allmänna lag, att ett underkufvadt folk tjenar eröfraren, men också derunder tvingas att samla sina krafter och vexer till nationelt medvetande. Då det herrskande folket stått högre i civilisation, blir äfven det lydande af denna delaktig. Ty detta ligger i den herrskandes välförstådda intresse. När härtill kommer, såsom Finska folkets lycka fogat det, att denna civilisation varit grundad på medborgerlig frihet, är vinsten så mycket värderikare – priset derför må 50 hafva varit hvilket som helst.

Men allt detta kan icke förändra vilkoren för hvarje folks tillvaro. Det är regeln, att hos folken bildningen talar folkets språk; det är ett undantag, som gäller endast de svaga och kufvade, att bildningens språk icke är folkets eget.